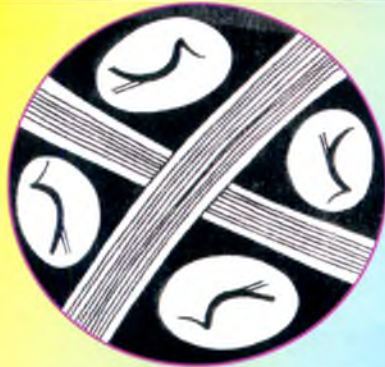
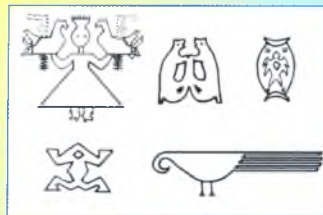


ПОЧАТКОВА ШКОЛА

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ



Статуетки домашніх тварин. Миска з зображенням птахів. Трипільська культура, IV тис. до н.е.



Стилізовані зображення людини і тварин. Декоративні квіти, орнамент з півнями.



Лев у ліжку. М. Примаченко. 1960



Фіолетовий кінь. Е. Зарішівці. 1968

торів шкіл, заборонялося співати в школах українські пісні, декламувати вірші українських поетів, навіть виконувати інструментальні музичні твори з українського мелосу [8].

Тому у 1917 р. почалася українізація Чернігівського учительського інституту. До програми навчання були введені українська мова, історія та географія України.

Всі проблеми, які доводилося вирішувати О.Фльорову, звісно, позначилися на його здоров'ї. В січні 1919 р. він попросив відпустку на чотири місяці. Та повернувся в травні 1919 р. до роботи, але не директором, а рядовим викладачем. У 1923 році, вийшовши на пенсію, педагог працював ученим архіваріусом, а в методичному комітеті відділу народної освіти консультував викладачів, допомагав відстаючим школярам [7].

У липневому номері журналу "Русский язык в школе" за 1954 рік опубліковано його останню статтю, а 5 серпня видатний методист помер. Похований Олексій Павлович у Чернігові на старому міському цвинтарі. О.П.Фльоров прожив довге і цікаве життя, вніс вагомий внесок у розвиток педагогічної думки України. Особлива заслуга Олексія Павловича – організація освітньої діяльності Чернігівського вчи-

тельського інституту. Звернення до спадщини О.П.Фльорова поза сумнівом, має значний інтерес. Вона повинна бути критично і творчо вивчена, а все цінне та раціональне в ній використано в роботі вчителів сучасної школи.

Література

1. Гольдин Ф.Л. А.П. Флеров – педагог и методист.: Методика преподавания русского языка и литературы. Республиканский научно-методический сборник, выпуск 5. – К.: Из-во "Радянська школа", 1970. – 199 с.
2. Что может дать преподавание русской литературы. // Рукопись. Отдел рукописей Одесской научной библиотеки им. А.М.Горького, Т. IV. – С. 6.
3. Как бороться с малограмотным чтением. // ОНГБ. – Р. 681. – Т. I.
4. "Система русской орфографии" // ОНГБ. – Р. 685. – Т. V.
5. Державний архів Чернігівської області (далі-ДАЧО). Ф.Р. – 608. Оп. 1. – Спр. 283. – Арк. 28.
6. ДАЧО. – Ф.Р. – 608. – Оп. 1. – Спр. 283. – Арк. 2.
7. ДАЧО. – Ф.Р. – 608. – Оп. 1. – Спр. 283. – Арк. 36.
8. Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки. – Тернопіль, 1994. – С. 174–200.
9. Летопись Историко-филологического общества, Т. XVIII. – Одесса, 1909. – С. 217–237.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВОПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ (Авторська модель програми)

Олена МАМЧИЧ,

канд. пед. наук,

доцент кафедри слов'янської філології

Запропонована нами авторська модель програми "Актуальні питання сучасної української літературної мови" має на меті формувати лінгвокомпетентну особистість магістранта, який, глибоко пізнавши специфіку національної мови, як педагог виявить свою індивідуальність, творчо працюючи з молодшими школярами.

Отже, від ефективності методик навчання рідної мови майбутнього вчителя початкової школи у виші залежить рівень організації та структурна модель його знань, лінгвістична орієнтованість, а основне – усвідомлення ним синтаксичної та семантичної природи речення як однієї з основних одиниць зв'язного мовлення. Звідси і актуальність теми.

Недостатній ступінь розробленості означеної проблеми у сучасній педагогічній науці, брак нестандартних авторських методик вивчення художнього тексту не завжди дозволяє студентові усвідомити лінгвістичні явища у неперервному ланцюжку пізнання, мислення, сформувати вміння та навички, які сприятимуть розвитку мови та мовлення, набуттю базових теоретичних знань, що є передумовою лінгвокомпетентності.

Відповідно до Освітньо-професійної програми вищої освіти та Освітньо-кваліфікаційної характеристики, критеріями формування лінгвокомпетентної особистості фахівця початкової школи є: теоретичні знання рідної мови, дитячої літератури, інших мов, практичні вміння (гностичні, проєктувальні, конструктивні, організаторські, комунікативні) та навички застосування одержаних знань і вмінь як складників мовної та мовленнєвої культури магістрантів.

Оскільки мовний і мовленнєвий компоненти є провідною ланкою практичної діяльності вчителя початкової школи, виникає потреба висвітлення особливо актуальних питань сучасної української літературної мови з метою формування особистісної моделі теоретичних знань та практичних умінь і навичок магістрантів.

Надзвичайно актуальним для удосконалення лінгвістичної підготовки спеціалістів освітнього рівня магістр є: 1) упровадження інноваційного особистісно-діяльнісного інтегративного підходу до вивчення сучасної української літературної мови, що сприяє підвищенню рівня знань; 2) перевага таких методів індивідуально орієнтованого навчання мови, які активізують розвиток розумової та розмірковувальної діяльності; 3) постійна, планомірна робота над підвищенням лінгвістичної культури.

Основна мета вивчення мови – комунікативність, вільне, вміле користування нею в усіх сферах життя,

особливо – професійній педагогічній діяльності. Саме комунікативний метод орієнтує на збудження потреби у нових словах і нових знаннях, отже, – активізує пізнавальну діяльність, сприяє пошуку незвичайних форм її розвитку.

Магістр педагогіки, який прагне оволодіти теоретичними знаннями, відповідно підкріпити їх досвідом практичної роботи, має вільно володіти мовою та мовленням, а досягти позитивного результату можливо за умови глибокого пізнання актуальних проблем сучасної української літературної мови.

Дидактичною метою програми є поглиблення знань щодо норм сучасної української літературної мови, подальший розвиток граматичного мислення, підвищення рівня лінгвістичної компетентності магістрантів.

Концептуальною ідеєю програми є положення про те, що підвищення мовної та мовленнєвої культури сучасного вчителя є соціальною вимогою, базується на психолого-педагогічній теорії та практиці, спрямоване на процес свідомого пізнання лінгвістичних законів та реалізацію міжособистісних відносин у професійній діяльності. Це потребує досконалого вивчення актуальних питань сучасної української літературної мови та підвищення рівня наукових знань магістрантів.

Основними завданнями програми є розробка і випробування індивідуально орієнтованої моделі вивчення актуальних питань сучасної української літературної мови, що сприяє створенню принципово нової раціональної інтегративної системи вдосконалення теоретичних знань, практичних умінь і навичок як основної умови підвищення мовної та мовленнєвої культури магістрантів.

Методологічною основою програми є теорія наукового пізнання лінгвістичних законів; системний підхід до вивчення мови як суспільного явища; положення про специфіку формування мовної особистості педагога; особистісно-діяльнісний підхід у сучасній лінгвопедагогіці; індивідуалізація навчання і виховання; сучасні досягнення інноваційного підходу до змісту, форм і методів мовної роботи; урахування принципу наступності в умовах наскрізної освіти; міжпредметна координація (лінгвістика, література, педагогіка, психологія); результати аналізу науково-методичних досліджень відомих вітчизняних і зарубіжних лінгвістів щодо закономірностей розвитку мови та мовлення.

Теоретичною основою програми є теоретико-методологічні аспекти сучасної філософії освіти (В.Андрущенко, І.Зязюн, В.Кремень, В.Роменець); психологічна теорія зв'язку мови та мислення, мови та пізнання, мови та мовлення (О.Потебня, В.Буслав, К.Ушинський, І.Огієнко, Л.Виготський, О.Леонтьєв); наукові праці з проблем лінгвостилістики (М.Бахтін, Л.Булаховський, В.Виноградов, Д.Овсянко-Куликівський), лінгводидактики, методики з питань підвищення мовної та мовленнєвої культури педагога (А.Білецький, І.Вихованець, С.Єрмоленко, Г.Онкович, О.Пономарів, В.Русанівський та інші).

Науковою новизною програми є розробка і впровадження до навчального процесу підготовки спеціалістів освітнього рівня магістр інтегративної системи індивідуально орієнтованих методик вивчення, аналізу й закріплення текстового матеріалу з актуальних питань сучасної української мови, що має підвищити мовну та мовленнєву культуру магістрантів. Така педагогічна технологія є інструментом ґрунтового розвитку творчих здібностей фахівців, сприяє формуванню трирівневої організації навчально-пізнавальної діяльності: перший рівень – структурно-системне угруповання навчального матеріалу; другий – самостійна аналітична робота зі складовими частинами за спеціальною методичною технологією; третій – створення структурної моделі знань.

Програма ґрунтується на основних положеннях Конституції України, Законів України "Про мови", "Про освіту", "Про вищу освіту", Державній національній програмі "Освіта". Україна XXI століття", Національній Доктрині розвитку України у XXI столітті, Державному стандарті початкової загальної освіти.

Теоретична частина. Зміст, обсяг, предмет і завдання курсу "Актуальні питання сучасної української літературної мови". Значення мовознавства. Соціологічний метод у мовознавстві. Мова і процеси суспільного розвитку. Мова і нація. Мова і культура.

Лінгвістичні дисципліни, що вивчають сучасну українську літературну мову у синхронії та діахронії. Соціокультурний компонент у процесі вивчення мови. Проблеми лінгвоетології.

Філософія мови. Мова і міжкультурна комунікація. Нейролінгвістичне програмування. Сучасні проблеми психолінгвістики.

Зв'язок мови і мислення та його мовленнєва реалізація. Особистісно-гуманітарна основа вивчення мови. Розвиток зв'язного мовлення.

Українська мова серед інших слов'янських мов. Краса і сила українського слова. Мова художнього твору. Стилїстика художнього мовлення. Теорія художнього мовлення. Культура української мови.

Лінгвоукраїнознавство на заняттях з розвитку мовлення. Українознавство і лінгводидактика як проблема методології. Лінгвопедагогічні теорії, технології, досвід. Збагачення словникового складу у процесі прилучення до народної культури.

Сучасна українська літературна мова як нормована форма загальнонародної мови. Лексичні, орфоепічні, орфографічні, граматичні, стилістичні норми сучасної української літературної мови. Порушення норм слововживання.

Синонімічне багатство української мови. Пароніми. Міжмовна паронімія.

Лексика іншомовного походження. Термінологія. Фразеологія сучасної української мови. Лексикографія. Проблеми топоніміки, ономастики.

Письмова та усна форми сучасної української літературної мови. Усне мовлення як засіб і предмет навчання. Стилївова специфіка української літературної мови.

Український правопис. Зміни у сучасному українському правописі.

Морфологія і синтаксис. Словотворчі та відмінкові особливості частин мови.

Граматична стилістика сучасної української літературної мови. Граматика ділового мовлення. Ділова бесіда.

Актуальні проблеми порівняльної граматики української та російської мов. Історична граматика української мови.

Підвищення рівня мовної та мовленнєвої культури педагога. Комунікативна спрямованість вивчення сучасної української літературної мови.

Синтаксис і стилістична семантика. Синтаксична будова української мови. Синтаксис як лінгводидактична наукова дисципліна. Особливості синтаксичної побудови тексту. Синтаксис словосполучення і речення.

Складне речення як синтаксична категорія. Функціонування ССР, СПР, БСР у художньому тексті. Синтаксичні процеси складного речення і тексту.

Українська пунктуація. Принципи й призначення. Пунктуація художнього тексту.

Міжпредметна координація у процесі вивчення синтаксису простого та складного речення. Інтегроване вивчення синтаксису тексту. Рівні організації речення у межах функціонально-комунікативної прикладної моделі мови.

Текст як одиниця, об'єкт та засіб словесно-художньої комунікації. Психологія читання тексту на заняттях з мови. Лінгвопедагогічні основи синтаксичного аналізу тексту.

Лінгвістичний аналіз тексту в курсі сучасної української літературної мови. Комунікативний аспект функціональної лінгвістики тексту. Текст як явище культури.

Лінгвістична ефективність художнього тексту. Референція тексту. Прецедентність тексту. Контрастивний аналіз тексту. Типологія авторського тексту. Експресивність тексту.

Функціонування мовних одиниць з національно-культурним компонентом у художньому тексті. Паремії. Казки. Формування мовленнєвого етикету під час вивчення української народної творчості.

Змістова та мовленнєва характеристика висловлення. Єдність тексту у вивченні аналізу художнього твору. Семантико-синтаксичні категорії у будові тексту. Естетика слова та мова письменника.

Слово у вірші. Лінгвістичні засоби сприйняття образу в поетичному тексті. Комунікативно-функціональна інтерпретація поетичних текстів. Слово та образ. Поняття поетичного мовлення. Поетичний синтаксис.

Порядок слів та актуальне членування речення сучасної української літературної мови.

Дискурсивний та композитний рівні лінгвістичного аналізу художнього тексту. Естетика словесної творчості.

Педагогічна риторика. Сучасні дослідження. Проблеми і перспективи.

Виразальні засоби мови у системі творчих завдань. Вплив виразальних можливостей слова на мовну поведінку педагога.

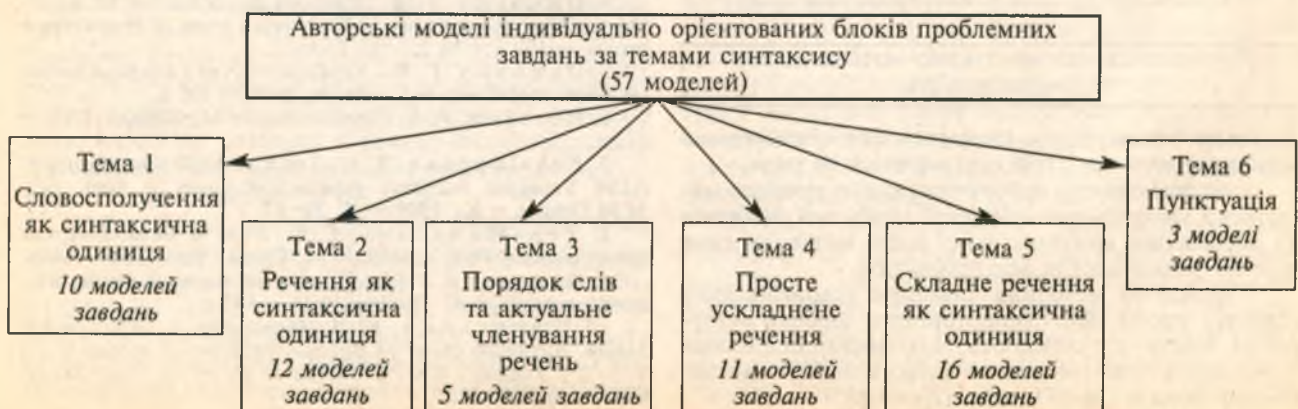
Запобігання мовним і мовленнєвим помилкам у синтаксичному аналізі художнього тексту. Інтегроване сприймання специфіки художнього мовлення у тексті.

Практична частина. Випробування індивідуально орієнтованих моделей використання лінгвістичного аналізу синтаксичних особливостей художнього тексту (за авторською методикою).

Така система проблемних завдань дає змогу магістрантам синтезувати свої теоретичні знання синтаксичного матеріалу, практично інтерпретувати окремі особливості авторського письма для розуміння тієї специфіки граматичного навантаження, якою завжди вирізняється текст.

Маємо рекомендувати тексти відповідно до Програми дитячої літератури для факультету початкового навчання.

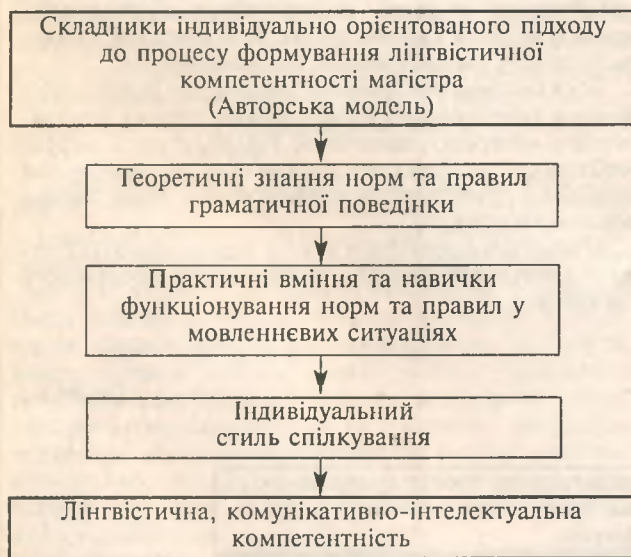
Таблиця 1



Таблиця 2



Таблиця 3



Таким чином, рівень сформованості лінгвістичної компетентності магістрів підвищується за умов:

– змодельованого добору текстового мовного матеріалу з урахуванням орієнтації майбутніх педагогів на досягнення комунікативної мети вивчення синтаксису української та російської мов;

– засвоєння методики вивчення композиційних структур професійно зорієнтованого аналізу авторського тексту, що передбачає використання системи спеціальних індивідуальних інтегративних синтаксичних завдань проблемного характеру.

У сукупності це стимулює мотивацію опанування студентами майбутнього фаху, активізує навчальну діяльність, сприяє набуттю лінгвістичного досвіду.

Отже, формування лінгвістичної компетентності магістра у вищому педагогічному навчальному закладі є процесом становлення засобами мови індивідуального та колективного менталітету особистостей – свідомих членів суспільства.

Література

1. Булаховський Л. А. Питання синтаксису простого речення в українській мові // Дослідження з синтаксису української мови. – К.: АН УРСР, 1958. – С. 5–28.
2. Гладіна Г. І., Сеніна В. К. Питання мовленнєвої культури та стилістики: Навч. посібник. Ч. II – Чернігів: Чернігівський ЦНТЕІ, 2002. – 220 с.
3. Мамчич О. Б. Синтаксичний аналіз тексту у вищій педагогічній школі: Методичний посібник для студентів факультету початкового навчання. – Чернігів: ЧДПУ, 2004. – 46 с.
4. Онкович Г. В. Лінгвоукраїнознавство на заняттях з розвитку мовлення // Українська мова та література в школі. – 1993. – № 2. – С. 7–16.
5. Онкович Г. В. Українознавство і лінгводидактика: Навч. посібник. – К.: Логос, 1997. – 108 с.
6. Потебня А. А. Слово и миф. – М.: Правда, 1989. – 622 с.
7. Радзівська Т. В. Текст як засіб комунікації // АПН України: Інститут української мови / Відп. ред. М. М. Пешак. – К., 1993. – С. 72–87.
8. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учеб. пособие. – М.: Слово / Slovo, 2000. – 624 с.
9. Чепелева Н. В. Психологія читання тексту студентами вузів. – К.: Либідь, 1990. – 100 с.
10. Ушинський К. Д. Передмова до першого видання "Дитячого світу" // Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. Т. 2 / Редкол.: В. М. Столетов та ін. – К.: Рад. школа, 1983. – С. 203–216.



«ПОЧАТКОВА ШКОЛА»

щомісячний науково-методичний журнал

№ 5 (467) ТРАВЕНЬ 2008

Засновники –

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»

Видавець –

ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»

Видається з липня 1969 року
Київ

Журнал включено до переліку наукових
видань ВАКу України, в яких можуть
публікуватись основні результати
дисертаційних робіт

Головний редактор

Алла ЛУК'ЯНЕЦЬ, кандидат педагогічних наук,
заслужений працівник народної освіти України

Редакційна рада:

Тетяна БАЙБАРА, Іван БЕХ,
Надія БІБІК, Микола ВАШУЛЕНКО,
Олександра САВЧЕНКО.

Редакційна колегія:

Надія ВОСКРЕСЕНСЬКА, Ірина ҐУДЗИК,
Галина ДРЕВАЛЬ, Олександр КИРИЧУК,
Ніна КОВАЛЬ, Юлія КОЛЕСНИКОВА (**редактор
відділу**), Тетяна КОХНО, Лідія КОЧИНА,
Людмила ЛІЩИНСЬКА (**редактор відділу**),
Людмила ЛОПУШАНСЬКА (**відповідальний
секретар**), Лариса МАНЮК, Людмила МАСОЛ,
Віра МЕЛЕШКО, Олександр МИТНИК,
Антоніна МОВЧУН, Ізоolda НІЗЕЛЬСЬКА
(**заступник головного редактора,
редактор відділу**),

Раїса ОХРІМЧУК, Катерина ПОНОМАРЬОВА,
Алла ПРИСЯЖНЮК, Катерина ПРИЩЕПА,
Ірина РЕМЕЗЮК, Олександр СКРИПЧЕНКО,
Володимир ТИМЕНКО, Ольга ХОРОШКОВСЬКА,
Людмила ХОРУЖА, Михайло ЧЕМБЕРЖІ,
Віра ШИНКАРЕНКО, Лідія ЩЕРБАКОВА,
Тетяна ЯРЕМЧУК (**редактор відділу**).

Комп'ютерна верстка

Ніна ГОЛЯК.

Набір

Галина МУЗИЧЕНКО.

Зареєстровано Державним комітетом інформаційної
політики, телебачення та радіомовлення України
серія КВ, №6506 від 09.09.2002 року.
Підписано до друку 23.04.2008. Формат 84x108/16.
Папір газетний. Друк офсетний. Умовн. друк арк. 6,72.
Умовн. фарбовідб. 6,72. Обл.-вид. арк. 9,75.
Наклад 22755 прим. Зам. 0104805.

Адреса редакції: 04213, Київ,
вул. Прирична, 25-А,
тел./факс 501-03-87
www.pochatkova-shkola.net
e-mail: pochatkova@ukrpost.net

Видруковано у видавництві
«Преса України». 03047, Київ, просп. Перемоги, 50
http://www.pressa.kiev.ua/. Якість друку повністю відпо-
відає наданому видавцем видавничому оригіналу.

© «Початкова школа», 2008

ЗМІСТ

До 50-річчя факультету початкового навчання Чернігівського державного педуніверситету ім. Т.Г.Шевченка

Бобир О. Тут готують першого вчителя	1
Білоусова Н. Розвиток почуття власної гідності у молодших школярів	4
Носко Ю. Науково-педагогічна діяльність Олексія Павловича Фльорова (1866–1954)	6
Мамчич О. Актуальні питання лінгвопідготовки магістрів початкової школи	9
Кміть О. Основні сучасні тенденції розвитку англomовної освіти молодших школярів в Україні	13
Турчин Т. Естетичне виховання молодших школярів у позакласній роботі	16
“Початкова школа” у моїй вчительській долі	18

Сучасне виховання: інноваційні горизонти

Бех І. Виховний процес з глибинним психозануренням	19
--	----

Методика і практика

Лишенко Г., Лишенко К. Тести для вироблення вмінь учнів розв'язувати задачі в 3 класі	23
Воронка М. Мотивація навчальної діяльності як засіб підвищення якості знань учнів.....	28
Бісовська Н. Урок-казка з математики	31
Авдусенко Л. Виховання екологічної культури на уроках	33
Хміль О. Використання загадок і кросвордів про природу	35

Всеукраїнський експеримент у гії

Митник О. Діагностична основа технології розвитку інтелектуальної культури вчителя	40
---	----

Заочний семінар

Мартиненко С. Діагностичні методики вивчення навчально- пізнавальної діяльності учнів третього класу	45
---	----

Освіта вчителя

Геруля Г. Шляхи літературного розвитку молодших школярів ..	48
Науменко С. Географічний зміст у навчальних планах і програмах 1900–1917 р. для початкової школи	51

Дітям про письменників

Мовчун А. Найважливіше в житті – Краса, Совість і Казка	55
---	----

Слово художній самодіяльності

Грицюк Я. Я згадую пісню чудову – матусину колискову.....	58
Юриджичні консультації	61

1 стор. обкладинки. До теми “У світі добра і краси” (образотворче мистецтво, 4 клас)

Передрук будь-якого матеріалу українською або іншими мовами без письмової згоди редакції заборонено.